

Landssvik- oppgjøret

AV DANIEL NESTBY

Det påstås at Norge var i krig også etter kapitulasjonen 10. juni 1940. Om vi forutsetter dette så er det jo selvsagt at tyskerarbeiderne skulle dømmes for bistand til fienden etter §86 i straffeloven som har en strammeramme fra tre til 21 år for bistand til fienden. De arbeidet på tyske forlegninger og bygde vannledninger, veier og festningsverker for tyskerne. I stedet ble bare NS dømt for slik bistand. I domspremisene for NS heter det: «Idømmes for overtredelse av lands-

svikanordningens §3, jfr. §2 nr. 1 og 4, jfr. straffelovens §86». Ved provisorisk anordning av 1942 av London-regjeringen blir partiet erklært straffbart, en kjennelse som senere ble stadfestet av Høyesterett i Haaland-dommen i 1945. Her var det imidlertid ganske sterk dissens, 4 - 10, idet 4 dommere stemte imot. Men det synes malplassert å blande inn den militære straffelov, da Norge ikke var i krig med tyskerne etter 10. juni 1940 og det var ingen som før den tid mens Norge ennå var i krig, fant på å melde seg inn i NS eller melde seg som frontkjempere.

Hva var så årsaken til denne forskjell på bistand til fienden? Tyskerarbeiderne var alle valg-

bare og utgjorde en stor del av Arbeiderpartiets velgermasse. Skulle de bli dømt for landssvik, ville partiet ha små sjanser ved det forestående valg, da de ville bli fradømt stemmeretten for ti år som andre landssvikere. Resultatet uteble ikke. Arbeiderpartiet fikk regjeringsmakten ved valget i 1945 og hadde den i 30 år fremover. Men resultatet av vurderingen ble altså at en kategori av folket ble straffet under forutsetning av at Norge var i krig, mens den annen gikk fri på grunn av at Arbeiderpartiet hadde bruk for deres stemmer.

Norge hadde ikke noen alliert status under krigen og var betegnet som den norske eksilregjering. De norske tropper be-

sto av en brigade på 2.500 mann som var forlagt i Skottland og aldri var i kamp. Dessuten var det mange frivillige som deltok, men frivillig krigstjeneste kan ikke gi et land status som alliert. Med hensyn til brigaden, så tjenestegjorde her et fallskjermkompani, som like før frigjøringen i 1945 fikk ordre om å dra til Norge for å delta i oppryddingen der. Kompaniets soldater innehadde et 50-ørestillegg, som nå ble inndratt på grunn av at de skulle ut av landet. Dette protesterte kompaniet på og streiket. De ble da internert og avvæpnet, vel å merke av engelskmennene, og satt internert helt til frigjøringen, da de ble sendt til Norge for å delta i innmarsjen. Når kom-

paniet ble internert og avvæpnet av engelskmennene, skulle dette tyde på at de sto under engelsk overkommando. Jeg har ennå aldri hørt at den ene allierte arresterer den annen.

Med hensyn til at partiet har påført landet ubotelig skade, kan jeg ikke være enig i det. Det må da nærmere presiseres hva denne skade består i. Under krigen fikk folk penger mellom hendene i motsetning til 30-årenes tvangsauksjoner, og da krigen var slutt hadde de fleste betalt ned sin gjeld og var gjeldfrie.

105936